

Werkdruk (oktober 2017)

Zou Korczak wel eens werkdruk gevoeld hebben, vraag ik me af? Hij werkte dag in dag uit, aan één stuk door. Overdag had hij eerst de organisatie van het weeshuis, daarna zijn artspraktijk, gaf hij colleges en als hij thuis kwam (zijn thuis was het weeshuis) wilden alle kinderen aandacht en moest hij ook niet vergeten de begeleiders aandacht te geven en te ondersteunen. Als iedereen sliep, ging hij nog een poosje schrijven. Daar hebben we vele mooie boeken en artikelen van zijn hand aan over gehouden.

En nu klagen veel leraren over werkdruk...? Er is één groot verschil: Korczak koos dit zelf, hij bepaalde zelf wat hij belangrijk vond en waar hij al zijn energie in wilde steken. Hij had een ideaal, hij wilde een betere wereld voor 'zijn' kinderen.

Die werkdruk van leraren in onze tijd heeft niets te maken met de hoeveelheid werk. Elke leraar wil het best druk hebben, als hij maar zelf (of samen met zijn collega's) kan uitmaken waar hij zich druk om maakt. Jazeker, om kinderen! Niet om het invullen van allerlei bureaucratische formulieren, computerprogramma's, groepsplannen en overbodige strategische beleidsstukken die in de bureaulade verdwijnen. Want ook elke leraar heeft een ideaal, maar daar komt hij niet meer aan toe.

Zou die werkdruk nou werkelijk afnemen als er een half miljard extra wordt uitgetrokken voor het basisonderwijs? "Er komt extra geld voor meer handen in de klas, meer conciërges, klassenassistentes en remedial teachers", aldus een blij gestemde Rinda den Besten, de voorzitter van de PO-raad. Dat is mooi, maar ik denk dat het de echte werkdruk niet minder zal maken; wellicht zal die in de komende periode alleen nog maar toenemen.

Waarom? Omdat leerkrachten in onze tijd worden opgezadeld met een onmogelijk verwachtingspatroon. De maatschappij denkt: Jij hebt als leerkracht de sleutel in handen voor de prestaties en het succes van elk kind, dus als jij nou maar alles strikt bijhoudt en goed je best doet, dan kan elk kind slagen in het leven! Jij moet niet alleen zorgen voor een rijke leeromgeving, pedagogische tact, het aanbieden van de juiste leerstof, maar je moet dit ook allemaal bijhouden in je computer. Dagelijks noteren wat je precies hebt gedaan, welk kind nog wat extra's nodig heeft, toetsen afnemen en al die toetsresultaten invoeren in het databestand, al die resultaten analyseren en vergelijken en op grond daarvan weer goed uitdenken wat je morgen zult gaan doen of volgende week, welke taken je voor al die specifieke prinsjes en prinsesjes nu weer zult aanbieden, handelingsplannen maken voor steeds meer bijzondere kinderen, en zo kan ik nog wel even doorgaan. Bovendien moet je je regelmatig verantwoorden aan de hand van al die documenten en met name de toetsresultaten.

Dit zal niet veranderen als er meer handen in de klas komen, klassenassistenten en remedial teachers. Ook die mensen zullen nog meer lijsten in moeten vullen, plannen schrijven en een grote hoeveelheid dagelijkse administratie. Ja, dat mag na schooltijd, want jullie schoolbestuur heeft verzonnen dat iedere leerkracht dagelijks minstens tot 17.30 uur op school moet blijven, of hij nou zinnig werk te doen heeft op dat moment of

niet. Terwijl je thuis eerst nog moet koken en pas daarna met je stapel correctiewerk van je eigen klas aan de gang kunt gaan, tot laat in de avond.... en daarna eigenlijk nog een mooi verhaal voor de kinderen van je klas wilt schrijven...

Om de werkdruk echt te veranderen, zullen we anders tegen dit beroep aan moeten kijken, we zullen vertrouwen moeten hebben in de idealen en de professionaliteit van de leerkracht. Hij hoeft niet alles bij te houden, hij weet donders goed wat hij doet en wat elk kind nodig heeft.

Dat hoeft hij niet dagelijks op te schrijven en in ellenlange databestanden vast te leggen. Natuurlijk is het niet verkeerd om zo nu en dan wat vast te leggen; maar die hoeveelheid kan met zeker negentig procent worden terug gedrongen als we inzien dat dit alles beslist niet ten goede van de ontwikkeling van kinderen komt. Dat kind heeft dagelijks iemand nodig die tijd voor hem heeft, die naar hem luistert, hem helpt als dat nodig is. Iemand die beseft dat alles wat je aandacht geeft zal groeien. Dus: geef die overbodige administratie minder aandacht en het kind meer!

(Dit artikel verscheen in enigszins aangepaste vorm in TROUW van 7 oktober jl.)

Arie de Bruin